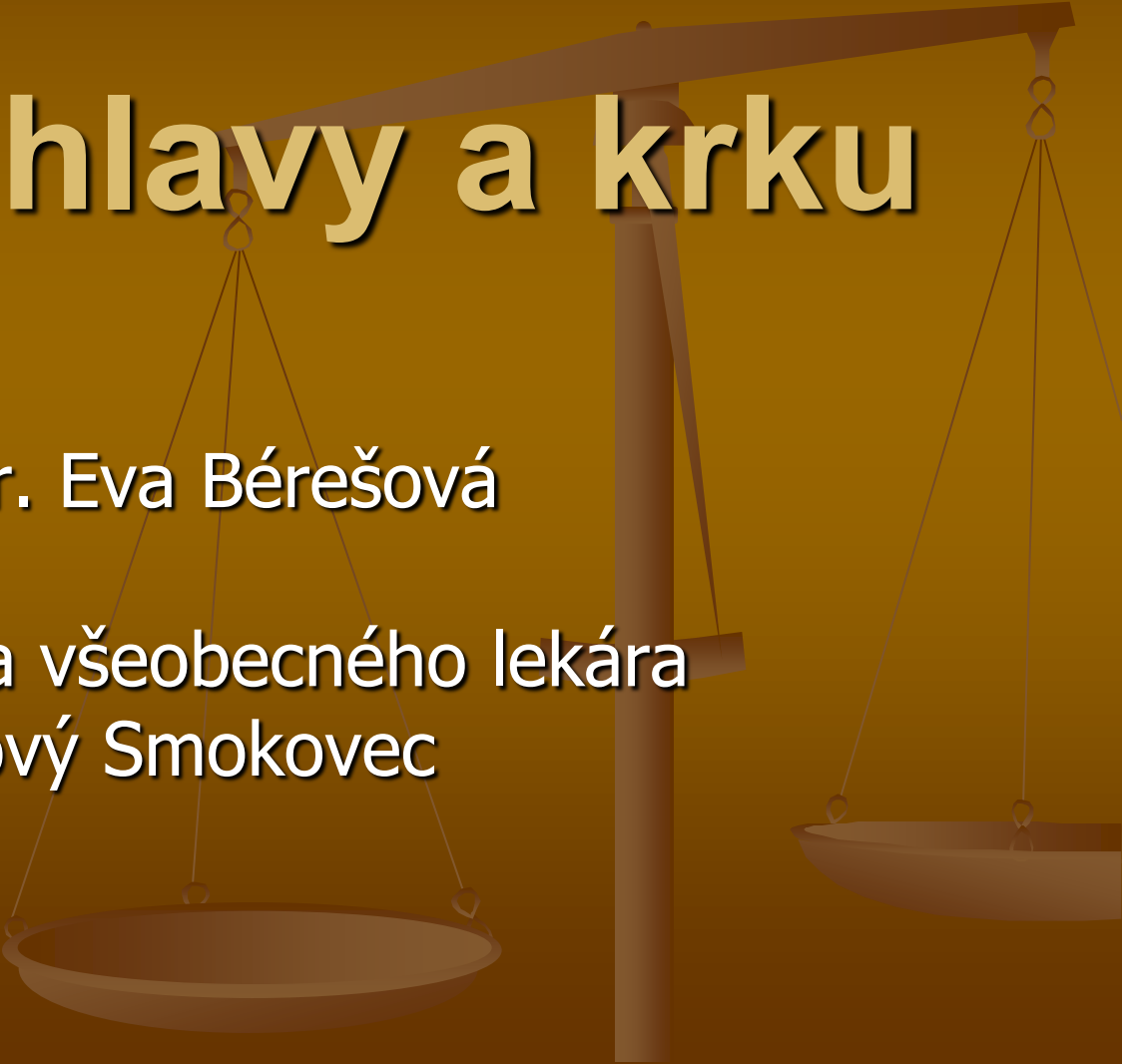

Nádory hlavy a krku

MUDr. Eva Bérešová

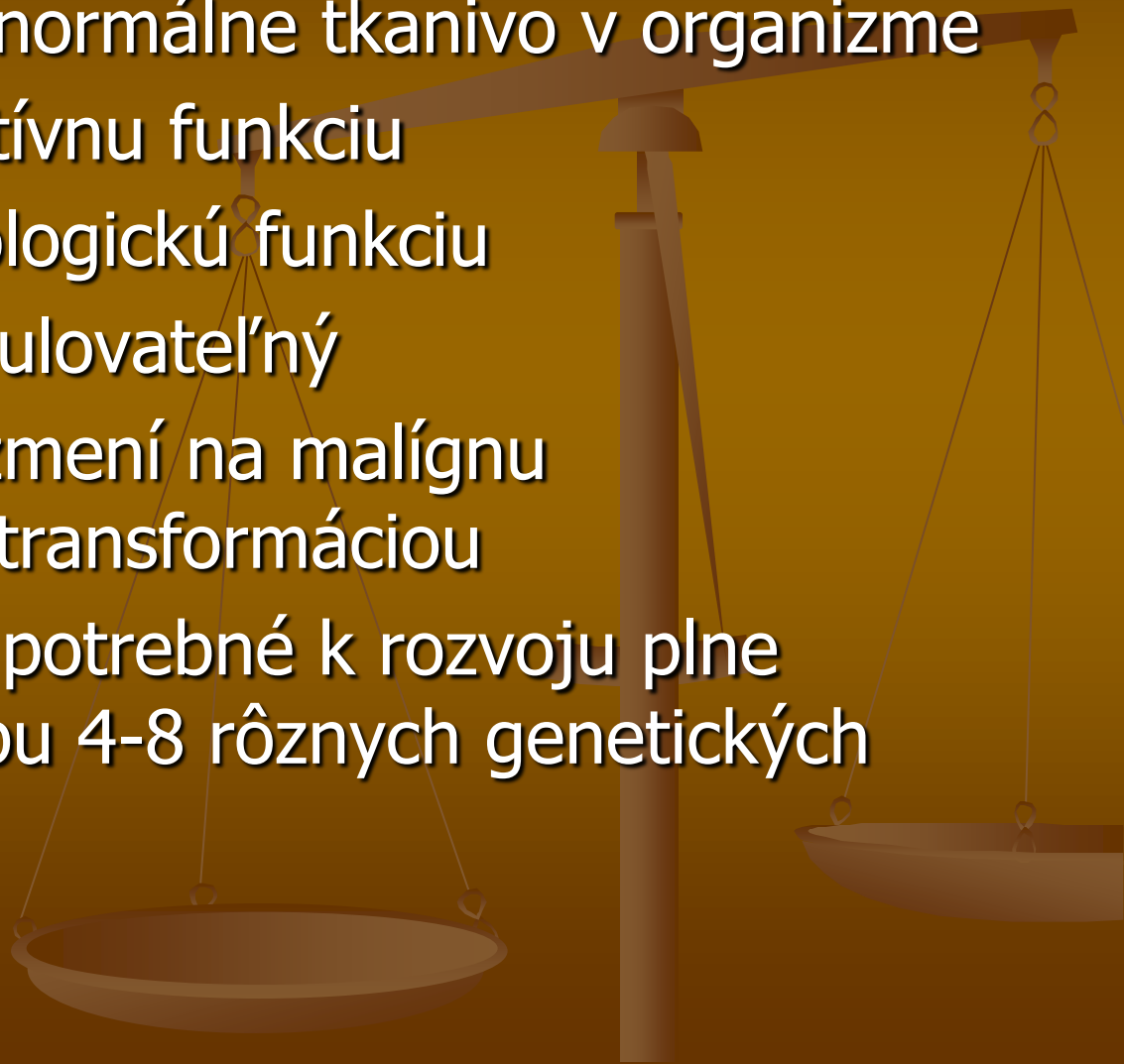
Ambulancia všeobecného lekára
Nový Smokovec

Nádory hlavy a krku- klasifikácia

- Pojem nádory hlavy a krku sa používa hlavne
- pre nádory hltacích a dýchacích orgánov, postihujú pery, dutinu ústnu, nos, vedľajšie prínosové dutiny, hltan, hrtan, slinné žľazy a miestne lymfatické tkanivo, ďalej sa v tejto oblasti stretávame s kožnými nádormi, nádory v oblasti ucha, očnice a s nádormi štítnej žľazy. Pre značnú rozdielnosť miesta vzniku sú spôsob miestneho nádorového rastu, vzdialené šírenie a tým aj príznaky dosť odlišné. Pre optimálne hodnotenie, diagnózu a liečbu je veľmi dôležité miesto vzniku nádoru.

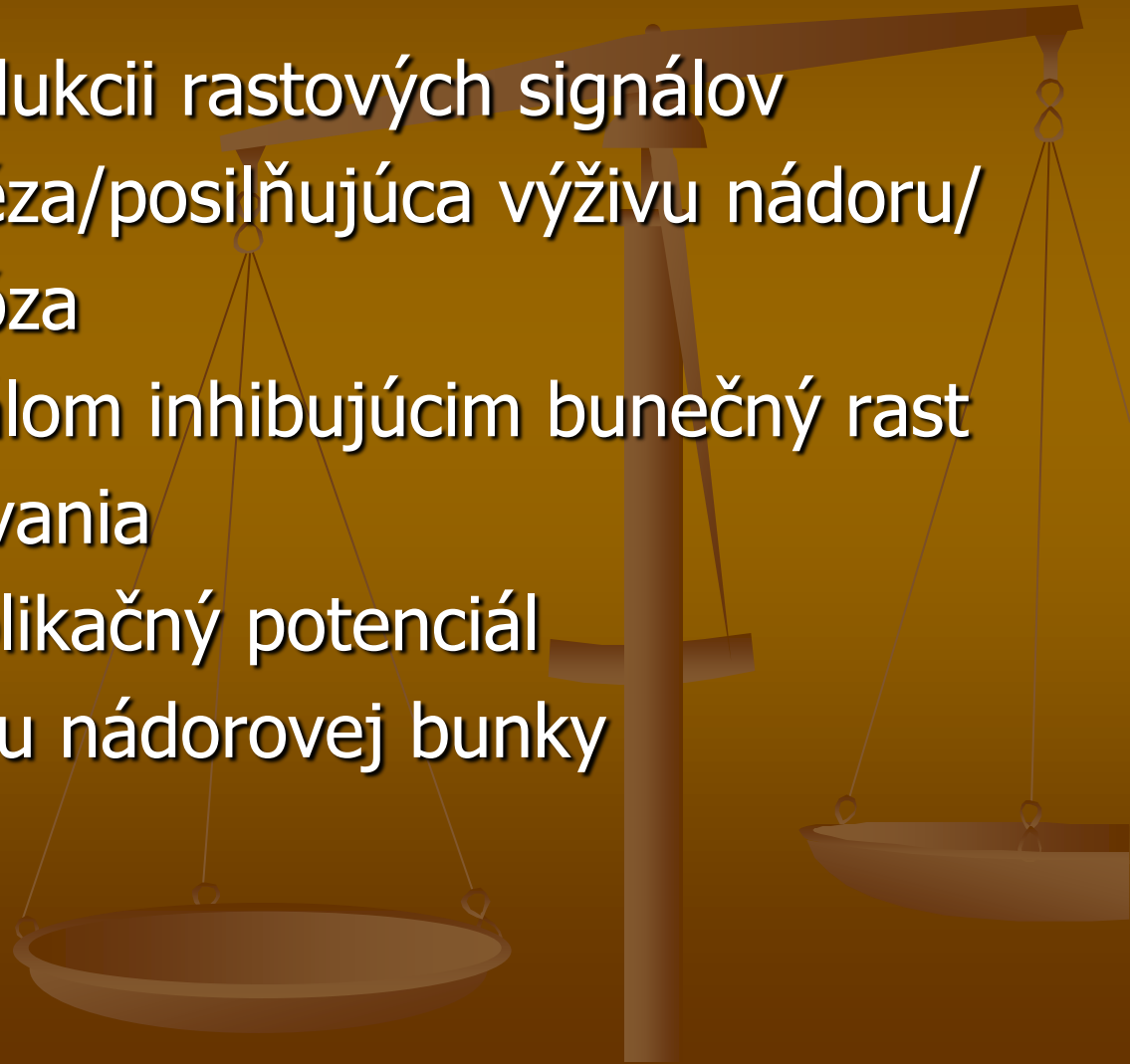
Nádor- čo to je?

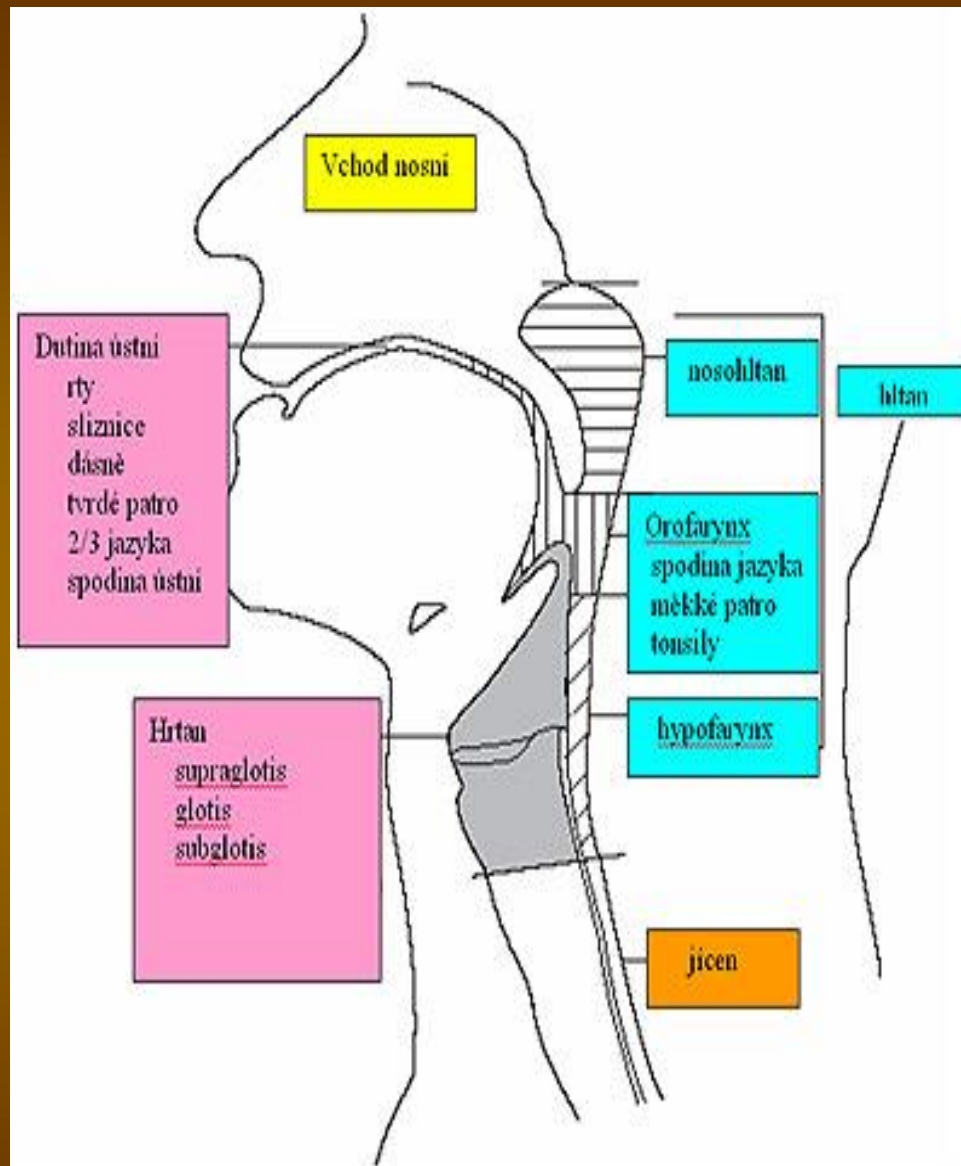
- Nádor je nové abnormálne tkanivo v organizme
- Nemá žiadnu pozitívnu funkciu
- Nemá žiadnu fyziologickú funkciu
- Jeho rast je neregulovateľný
- Zdravá bunka sa zmení na malígnu mnohostupňovou transformáciou
- Podľa odhadov je potrebné k rozvoju plne malígneho fenotypu 4-8 rôznych genetických zmien v bunke

Nádorová bunka

- Sebestačná v produkcii rastových signálov
- Vlastná angiogenéza/posilňujúca výživu nádoru/
- Poškodená apoptóza
- Necitlivosť k signálom inhibujúcim bunkový rast
- Proces metastazovania
- Neobmedzený replikačný potenciál
- Nestabilita genomu nádorovej bunky

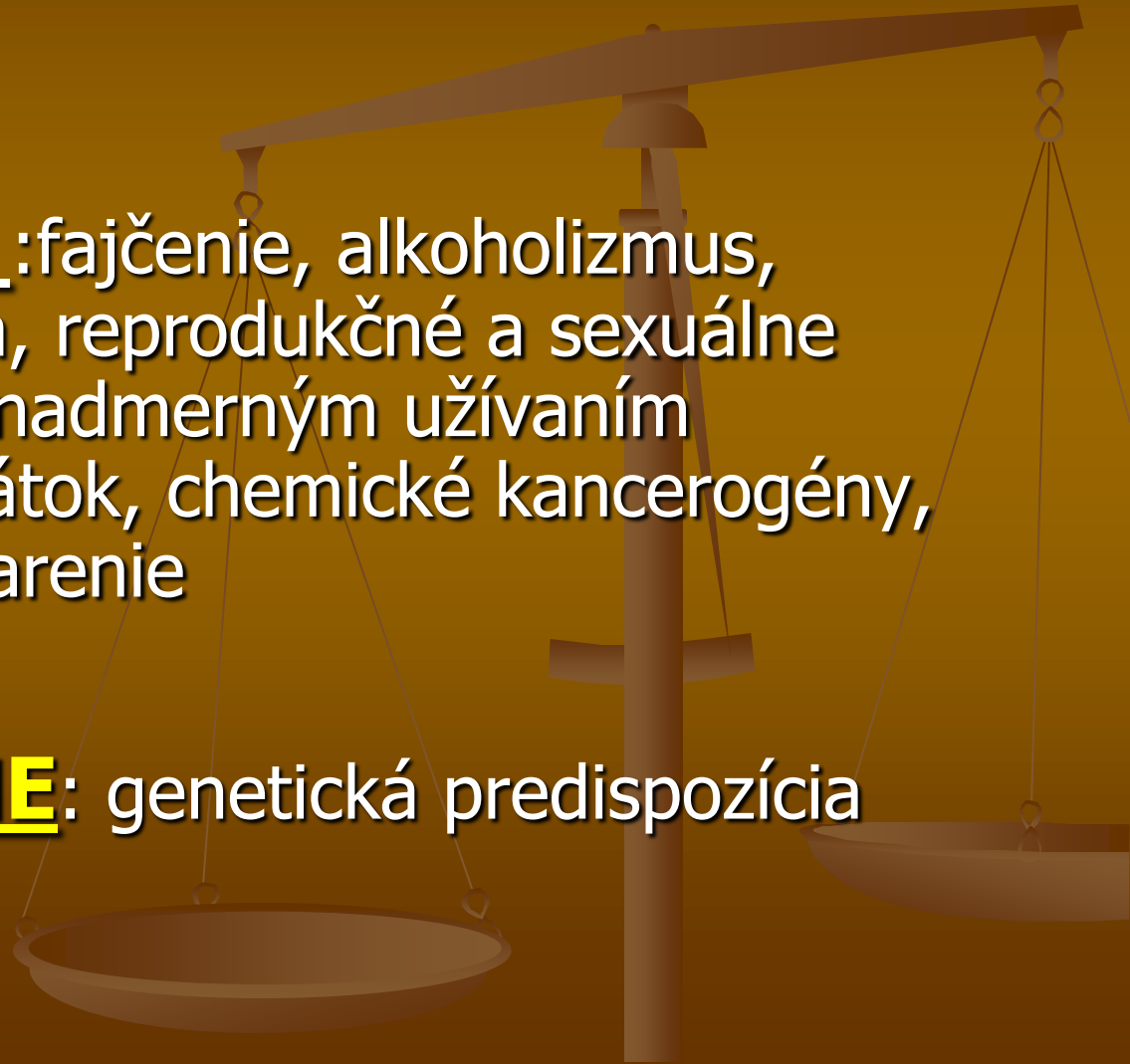

Rizikové faktory vzniku nádoru

■ FAKTORY:

- 1. EXOGÉNNE: fajčenie, alkoholizmus, podvýživa, obezita, reprodukčné a sexuálne aktivity, výživa s nadmerným užívaním kancerogénnych látok, chemické kancerogény, ionizujúce a UV žiarenie
- 2. ENDOGÉNNE: genetická predispozícia

Exogénne faktory

- Molekulárne biologické analýzy dokázali,
- Že **kancerogény** nachádzajúce sa v tabaku a alkohole majú priamu súvislosť s malígnou proliferáciou. V skupine fajčiarov
- A konzumentov alkoholu je spektrum mutácie p53 signifikantne vyššia.
- Vek je rizikovým faktorom pre dĺžku expozície karcinogénnych substancií.
- Títo pacienti majú často nález mnohopočetných nádorov a prekanceróz v celom
- aerodigestívnom trakte- tzv.plošná kancerizácia

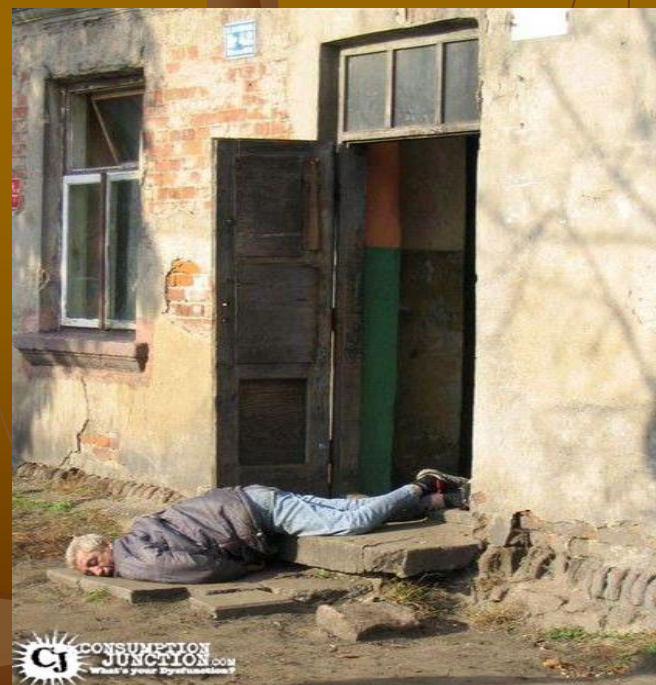
Rizikový faktor- fajčenie

- Patrí medzi najvýznamnejšie príčiny vzniku nádorových ochorení v ORL oblasti. ale aj v iných odboroch:
- v pneumológii- bronchogénny karcinóm
- Gastroenterológii -pažerák, sliznica žalúdka
- Účinok je často potencovaný alkoholom!
- **Tabakový dym obsahuje viac ako 4000 rôznych chemikálií, z ktorých minimálne 60 patria dokázateľne medzi karcinogény**
- **Štatistika z roku 2006:**
- **Na Slovensku fajčí 1200 000 ľudí, z toho takmer polovica sú mladiství .Ročne zomiera na ochorenia z fajčenia 9 000 ľudí, z toho na nádory viac ako 4 000 ľudí.**

Rizikový faktor- alkohol

- Alkohol patří mezi faktory výživy.
- Alkoholizmus tvorí aj na Slovensku sociálno-ekonomický problém.

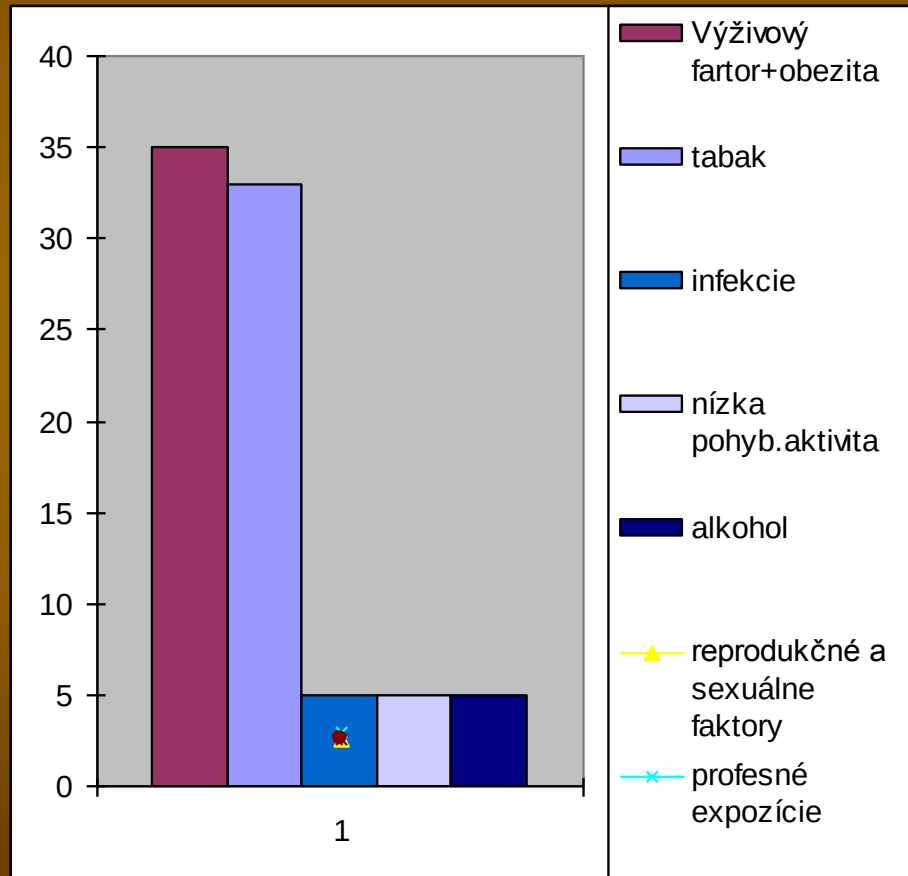
Rizikový faktor –výživa, obezita

- Obezita patrí medzi významné rizikové faktory
- Epidémia obezity prináša riziká, ktoré majú za následok zmeny metabolizmu, dochádza k zvýšeniu tvorby estrogénov ,
- Hyperinzulinémie,
- inzulínorezistencie,
- Imunodeficiencie a
- rozvoju ďalších rizikových
- faktorov

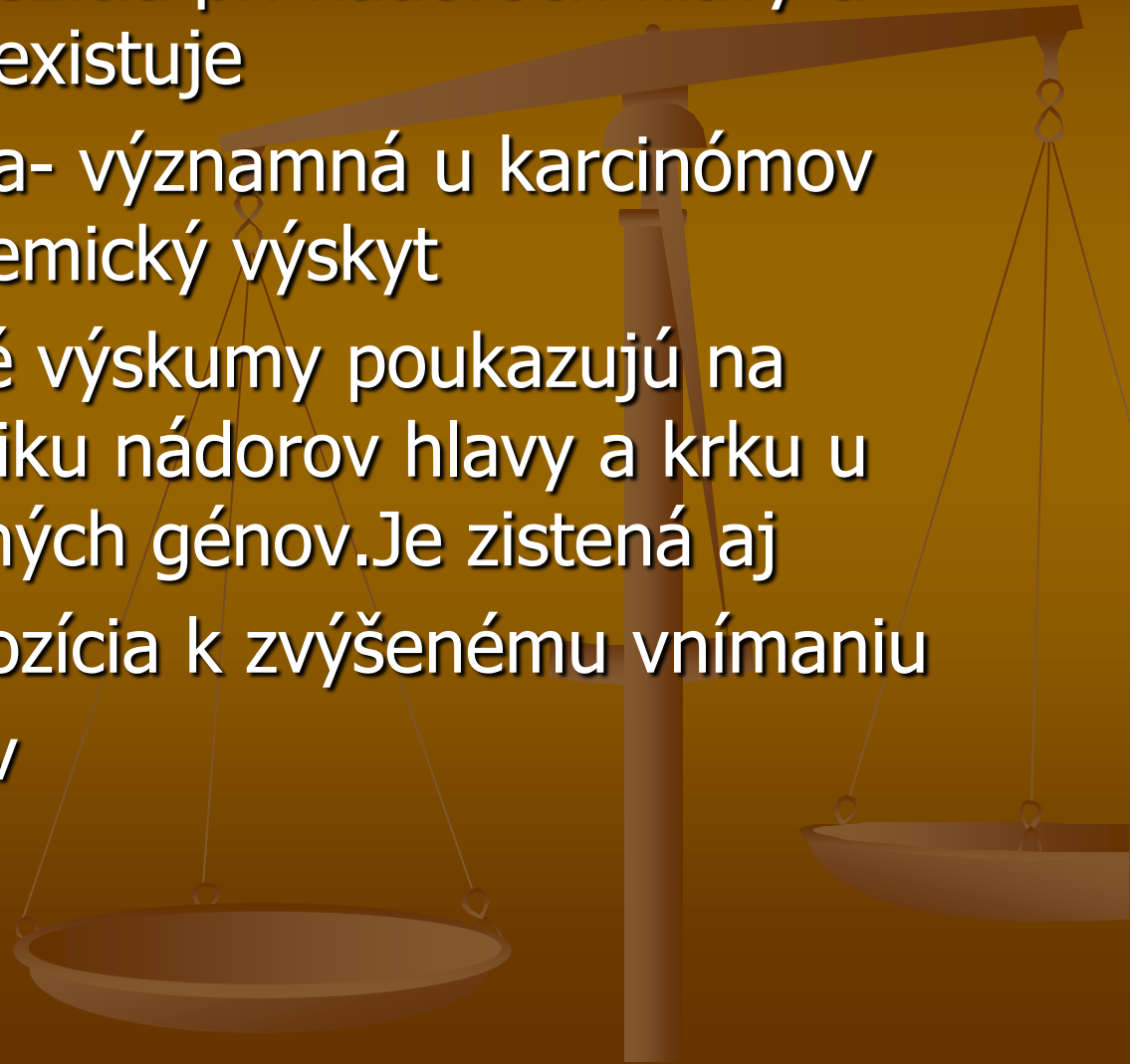
Rizikové faktory vzniku nádoru

Exogénne

Endogénne faktory

- Genetická predispozícia pri nádoroch hlavy a krku nepochybne existuje
- Juhovýchodná Ázia- významná u karcinómov nasofaryngu- endemický výskyt
- Európa- posledné výskumy poukazujú na zvýšené riziko vzniku nádorov hlavy a krku u nositeľov mutovaných génov. Je zistená aj
- genetická predispozícia k zvýšenému vnímaniu
- rizikových faktorov

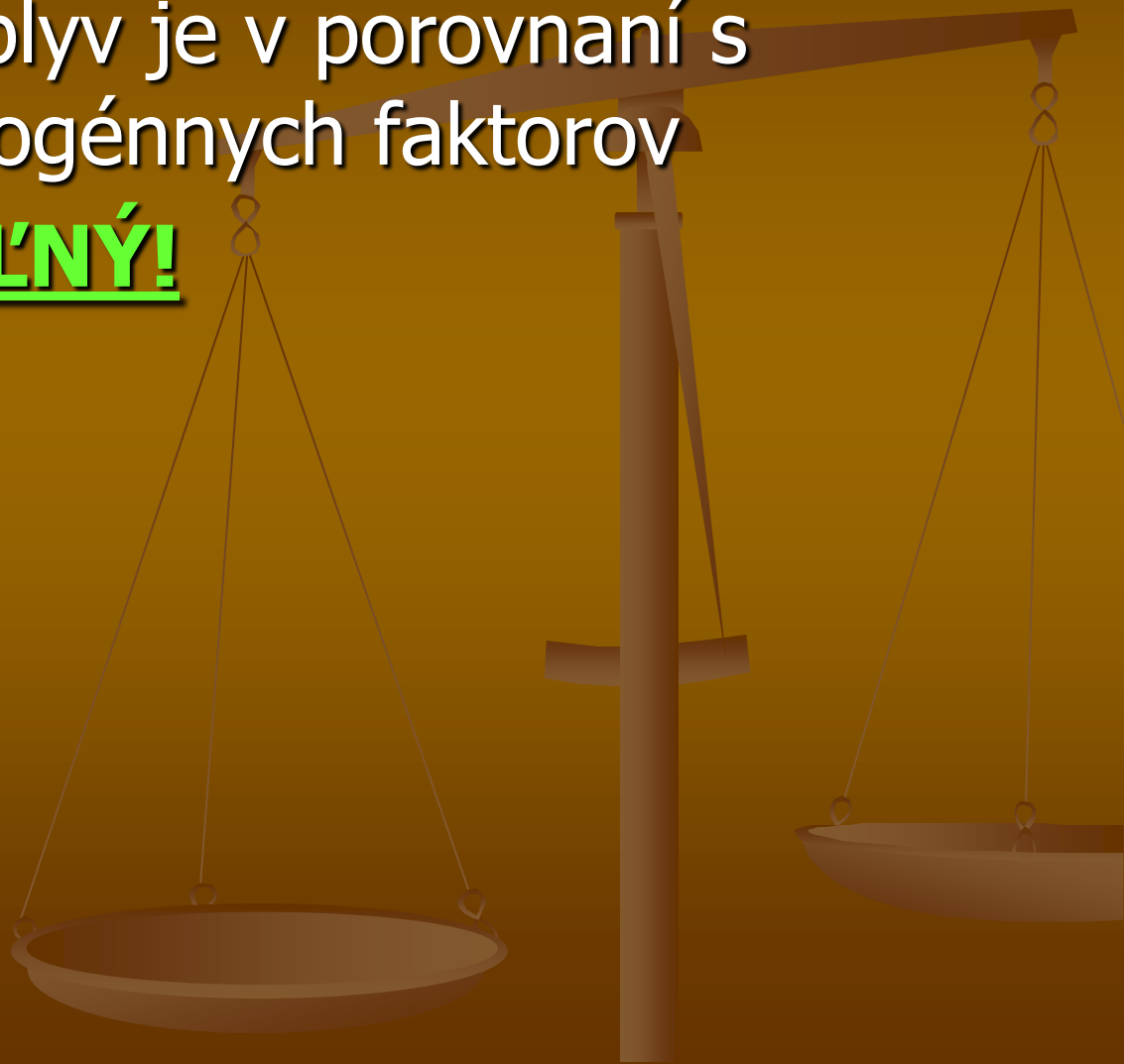
Endogénne faktory

- **Otázka: čo bolo skôr- hereditárne získaný mutovaný gén, alebo mutovaný gén vzniknutý vplyvom fajčenia, alkoholu a iných exogénnych faktorov**

Endogénne faktory

- Hereditárny vplyv je v porovnaní s pôsobením exogénnych faktorov
- **ZANEDBATEĽNÝ!**

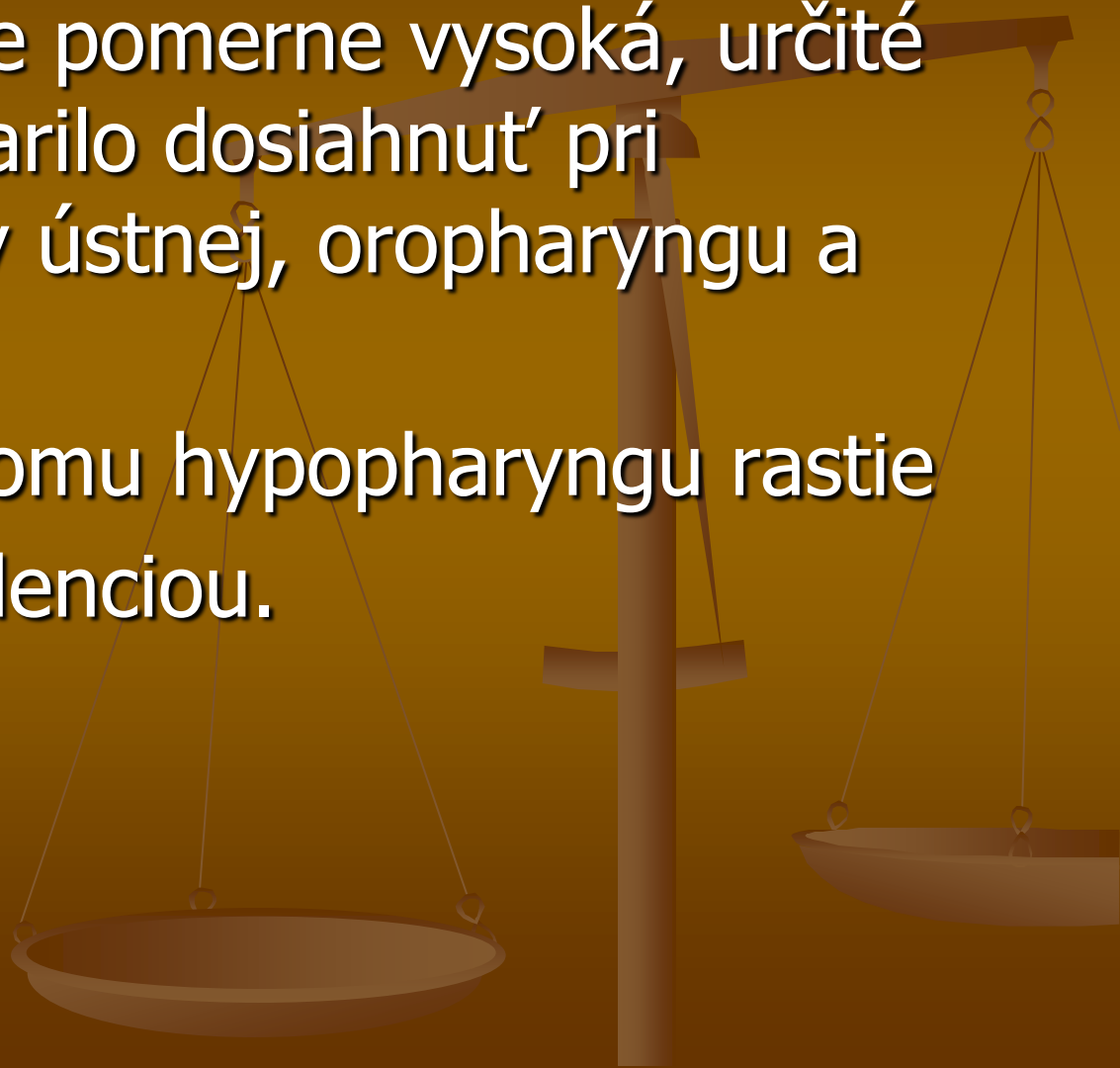

Epidemiológia

- **Incidenca** za posledných 30.rokov **vzrástla** takmer na dvojnásobok.zo 6 prípadov na 11 prípadov na 100 000 obyvateľ'ov.
- **V Európe tvoria až 5% všetkých novozistených nádorov.**
- **V EÚ u mužov predstavujú 4.najčastejšie nádory/po** pľúcach, kolorekte a prostate.
- Nárast je hlavne v oblasti nádorov orofaryngu a hypofaryngu,
- Incidencia nádorov laryngu je takmer stacionárna
- Priemerný vek pacientov v dobe ochorenia je 50-60 rokov,je zaznamenaný zvýšený výskyt aj u žien.

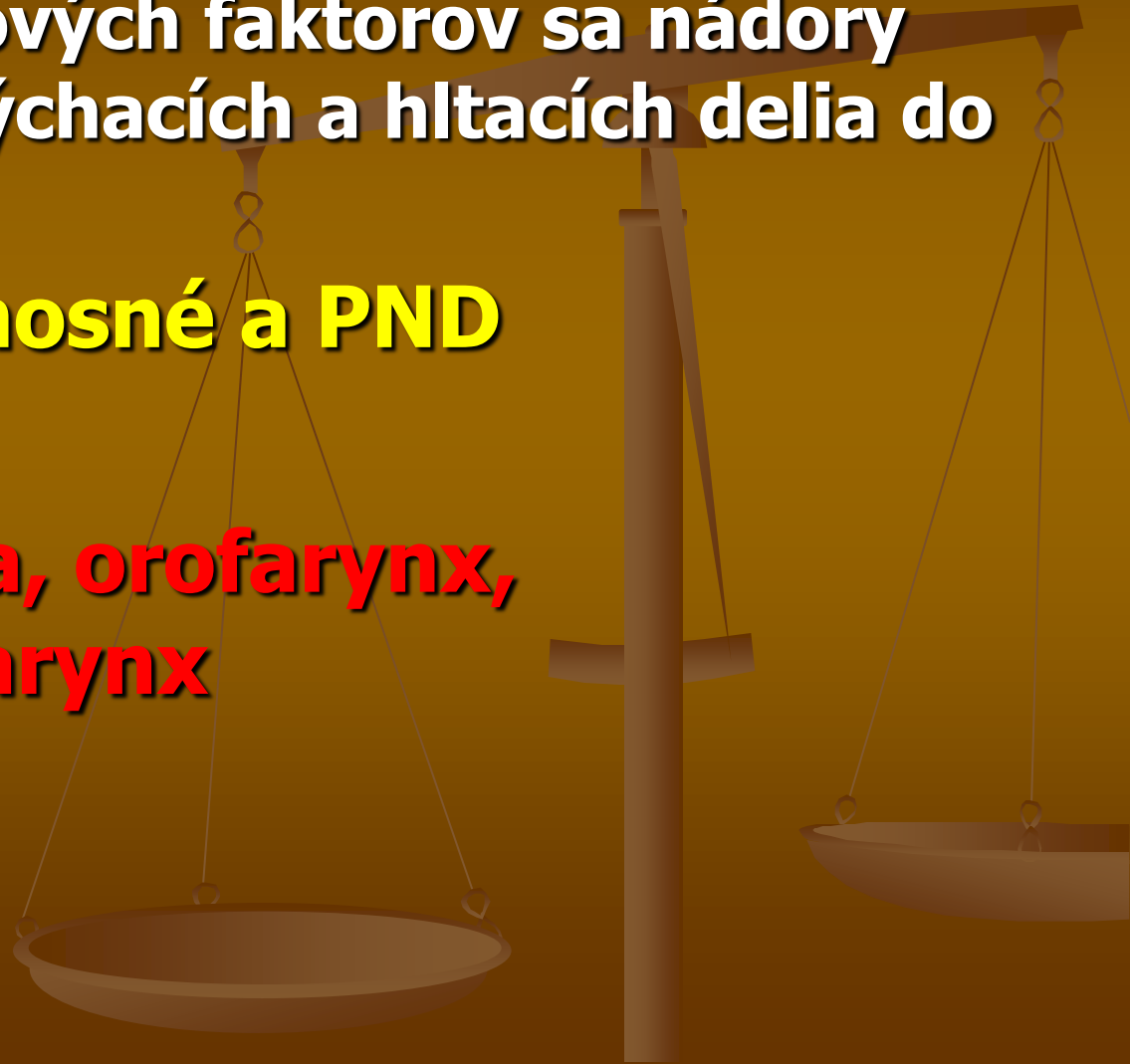
Nádory hlavy a krku-mortalita

- Mortalita je stále pomerne vysoká, určité zníženie sa podarilo dosiahnuť pri nádoroch dutiny ústnej, oropharyngu a laryngu.
- Mortalita karcinomu hypopharyngu rastie
- Paralelne s incidenciou.

Nádory hlavy a krku- klasifikácia

- z pohľadu rizikových faktorov sa nádory horných ciest dýchacích a hltacích delia do 3.skupín:
- **1.nos,dutiny nosné a PND**
- **2.nosohltan**
- **3.dutina ústna, orofarynx, hypofarynx, larynx**

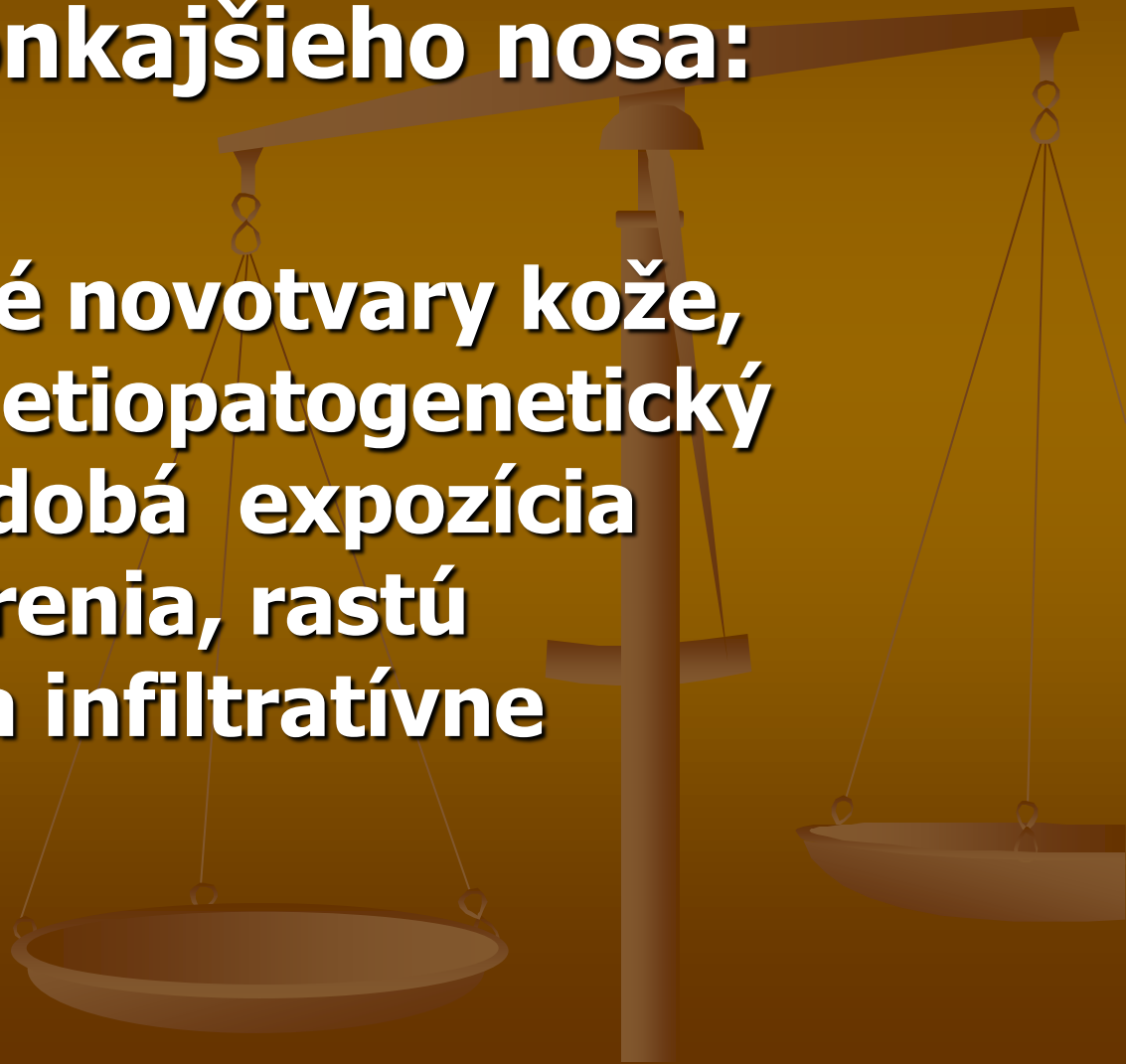
Nádory hlavy a krku- Nos, PND

- 1. vonkajší nos, dutiny nosné a PND:
- Nádory vonkajšieho nosa: **benígne:**
- **Rhinophyma-** vyskytuje sa u mužov vo veku od 40 do 60 rokov. Podstatou je kožná choroba- acne rosacea s následným zhrubnutím kože.
- Riešenie-operačné
- **Dermoidné cysty,**
- **Teratóm-**

Nádory hlavy a krku- Nos, PND

- 1. Nádory vonkajšieho nosa:
Malígne:
- Sú to epitelové novotvary kože, najdôležitejší etiopatogenetický faktor je dlhodobá expozícia slnečného žiarenia, rastú deštruktívne a infiltratívne

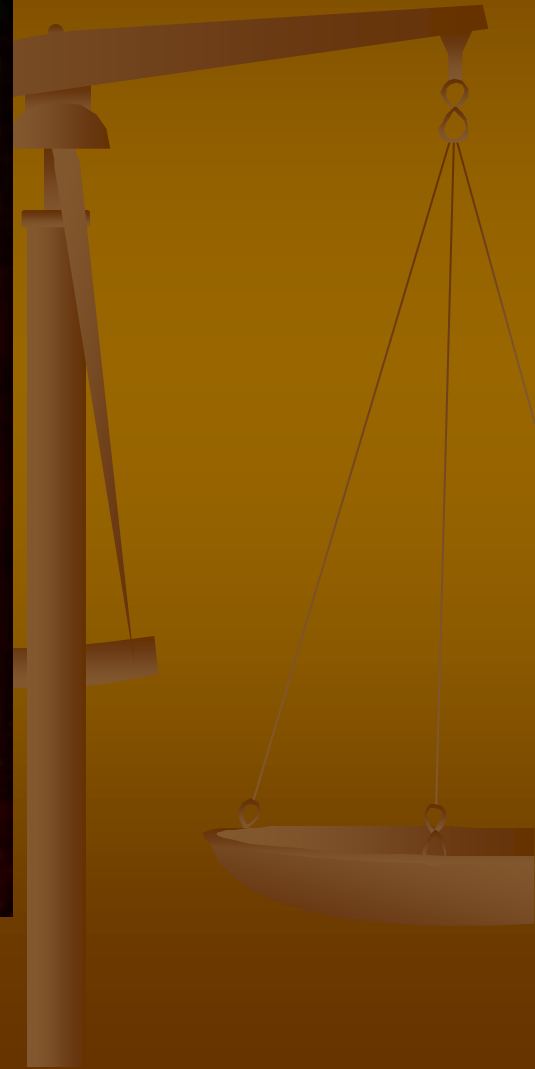

- **Bazocelulárny karcinóm/bazalióm/**
- najčastejší
- Takmer nikdy nemetastazuje, rastie deštruktívne a infiltratívne, postihuje starších ľudí. V 90% sa vyskytuje len na koži tváre, liečba-chirurgická
- **Spinocelulárny karcinóm kože/spinalióm/** je menej zhubný ako spinalióm sliznice, zriedkavo metastazuje do regionálnych lymf. uzlín
- **Karcinóm z mazových žliaz**
- Vyrastá z mazových žliaz, kdekoľvek na koži, hlavne na mihalniciach a nose
- **Malígny melanóm- na** nose je výskyt asi 5% z melanómov tváre., Zapríčiňuje až 75% úmrtnosť, rýchly rast, rýchlo metastazuje, nutné Dermatologické vyšetrenie

Bazalióm

spinaliom

Malígny melanóm

Nádory hlavy a krku-sinonazálne

- Sú relatívne zriedkavé, tvoria asi 3% nádorov HCD.
- **Dlaždicovobunkový karcinóm**- najčastejšie vzniká v čelústnej dutine-55%.
- **adenokarcinóm**
- Rizikové faktory sú známe- ťažké kovy, práca v priemysle s vysokou produkciou jemného prachu,
- nebezpečný je prach z tvrdého dreva.
- Sinonazálna oblasť je tvorená epitelom, mezenchýmom/kosť, chrupavka, cievy, svaly,
- Vo všetkých môžu vzniknúť benígne aj malígne nádory.

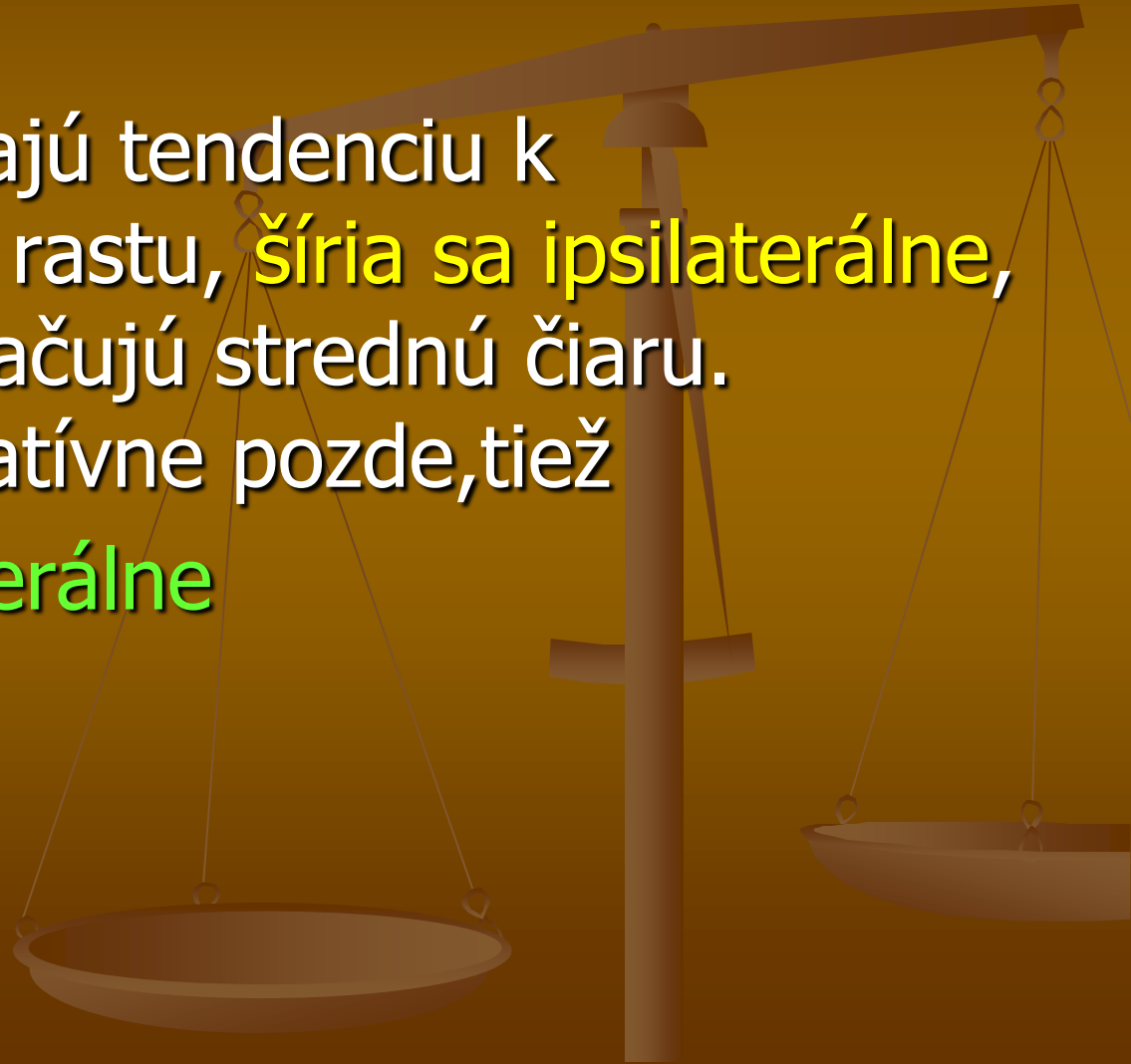
Nádory hlavy a krku- nosohltan

- Výskyt je v Európe nízky.
- U časti nádorov bola pozorovaná etiológická súvislosť s EBV
- Majú odlišné biologické chovanie ako nádory dutiny ústnej. Vzhľadom k bohatej lymfodrenáži častejšie **metastazujú do krčných uzlín, a to bilaterálne**. Nie je výnimkou
- malý primárny nádor
- s masívnym postihnutím LU,
- čo je pri nádoroch dutiny
- ústnej ojedinelé.

Nádory hlavy a krku- dutina ústna, jazyk

- Tieto nádory majú tendenciu k deštruktívnemu rastu, **šíria sa ipsilaterálne**, málokedy prekračujú strednú čiaru. **Metastazujú** relatívne pozde, tiež
- Väčšinou **ipsilaterálne**

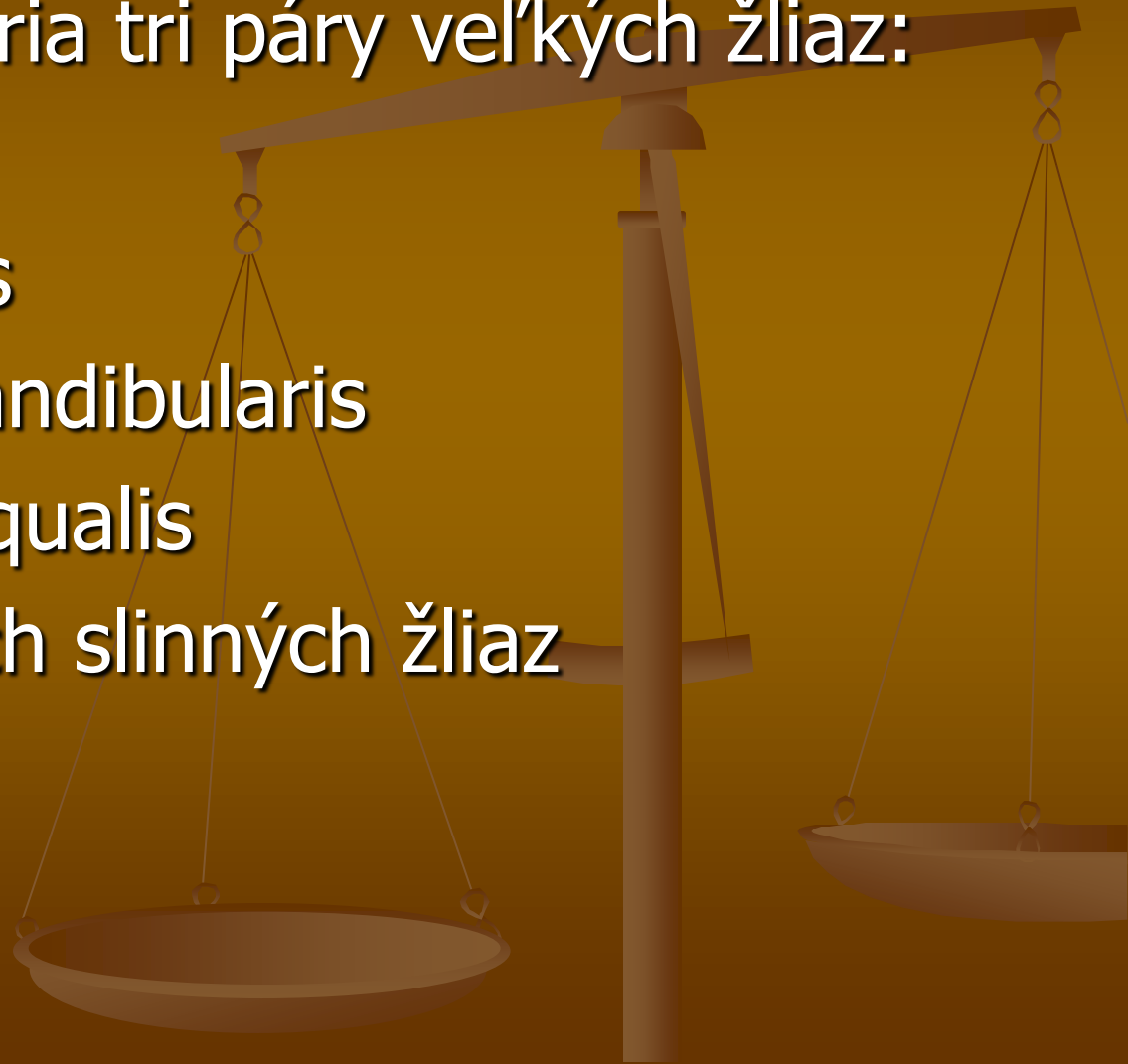

Nádory hlavy a krku-hypofarynx

- Tieto ORL malignity majú **najhoršiu prognózu**. Majú vysokú malignitu, včasné lymfogénne metastazovanie, včasný vznik inoperabilných štádií a relatívne vysokú rezistenciu k rádiotherapii.
- **Hypofarynx je po orofaryngu druhým najčastejším miestom nálezu tzv. "nádorov bez primárneho zdroja"**
- **Väčšina nádorov sú inoperabilné.**

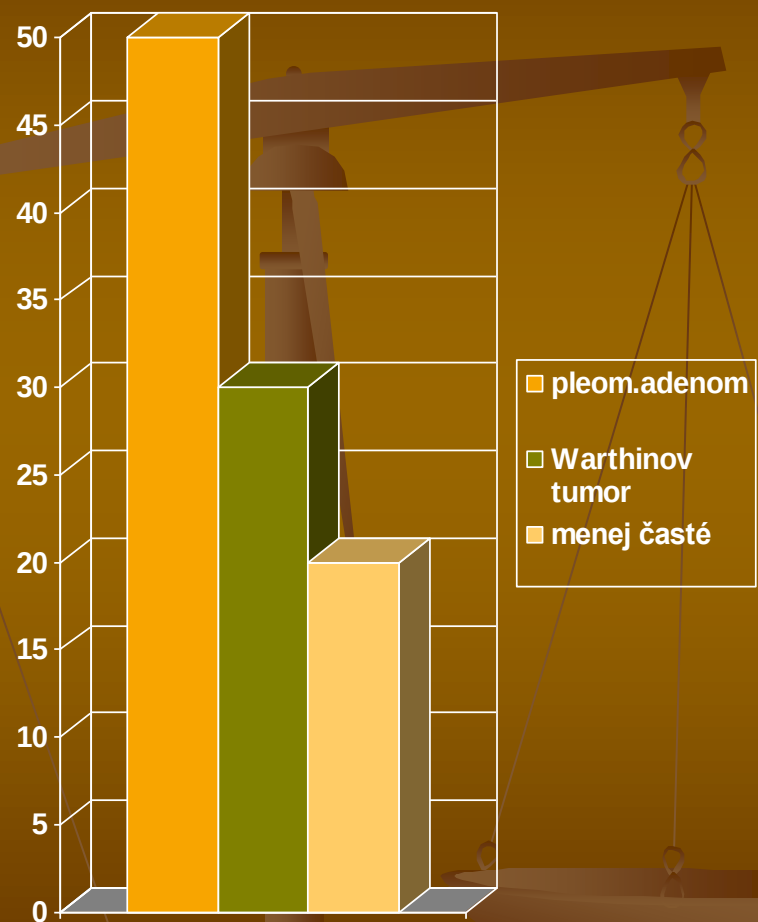
Nádory slinných žliaz

- Slinné žľazy tvoria tri páry veľkých žliaz:
 - Glandula parotis
 - Glandula submandibularis
 - Glandula sublingualis
 - Množstvo malých slinných žliaz

Nádory slinných žliaz

- Tvoria 2-3% nádorov hlavy a krku
- 80-85% sú benígne nádory:
- Najčastejší je pleomorfný adenóm /cca50%/
- Warthinov tumor /30%/
- Menej časté sú hemangiómy a lymfangiómy, bazocelulárny adenóm, cysta, lipóm

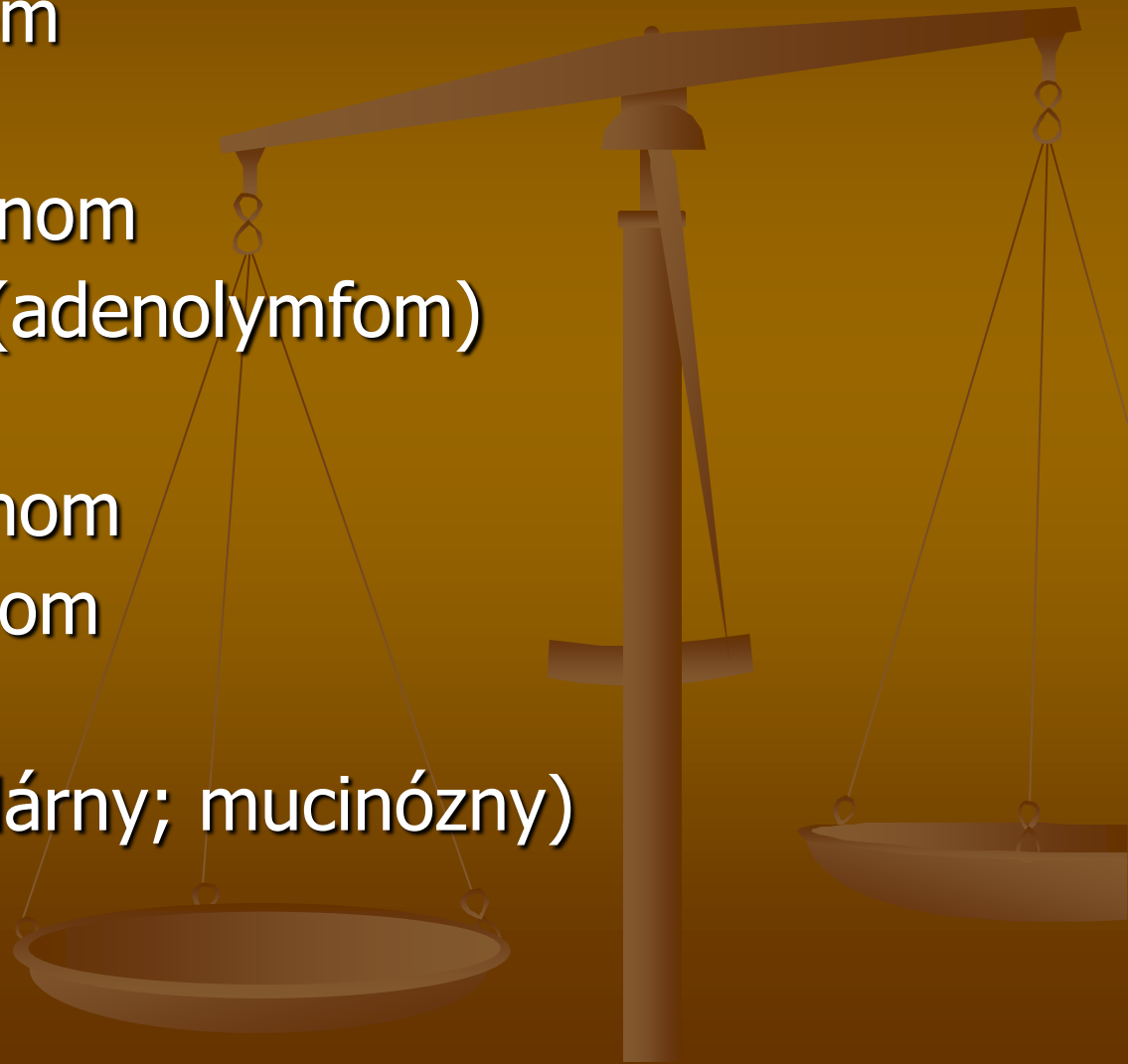
Nádory slinných žliaz

- Pleomorfný adenóm- aj keď presahuje púzdro, nerastie
- Invazívne.
- Aj po 10 rokoch 3-4% malignizujú- karcinom, karcinosarkóm,
- metastazujúci pleomorfný adenóm.

Adenomy

- pleomorfny adenom
- myoepiteliom
- bazocelulárny adenom
- Warthinov tumor (adenolymfom)
- onkocytom
- kanalikulárny adenom
- Sebaceózny adenom
- duktálny papilom
- cystadenom (papilárny; mucinózny)

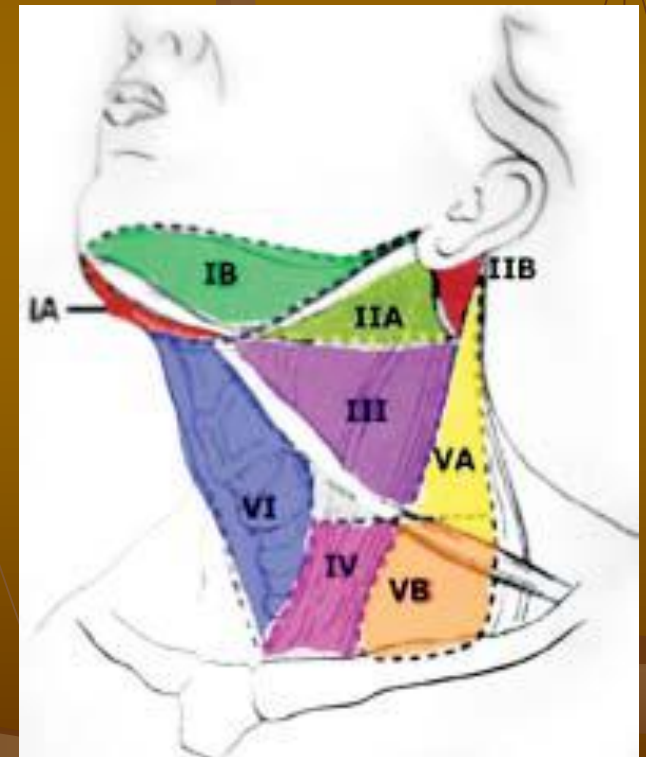
Nádory slinných žliaz

- **20-25% tvoria malígne nádory**
- Najčastejší je mukoepidermoidný karcinóm
- karcinóm v pleomorfnom
- adenóme
- Salivary duct Ca
- **MTS**-malígneho melanómu,
- epidermoidného karcinómu

MTS DO LYMFATIKÝCH UZLÍN

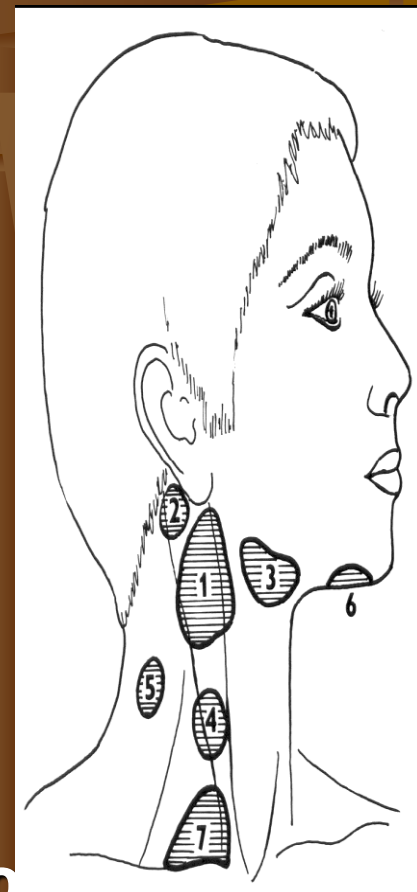
- I. Submandibulárna a submentána oblasť
- II. Horná skupina LU pozdĺž hornej tretiny *vena jugularis interna*
- III. Lymfatické uzliny ležiace pozdĺž strednej tretiny v. *jugularis interna*
- IV. Lymfatické uzliny ležiace pozdĺž dolnej tretiny v. *jugularis interna*
- V. Oblasť zadného krčného trojuholníka
- VI. Skupina uzlín predného krčného trojuholníka

MTS DO LYMFATIKÝCH UZLÍN

- Spádové oblasti metastazovania do krčných lymfatických uzlín:

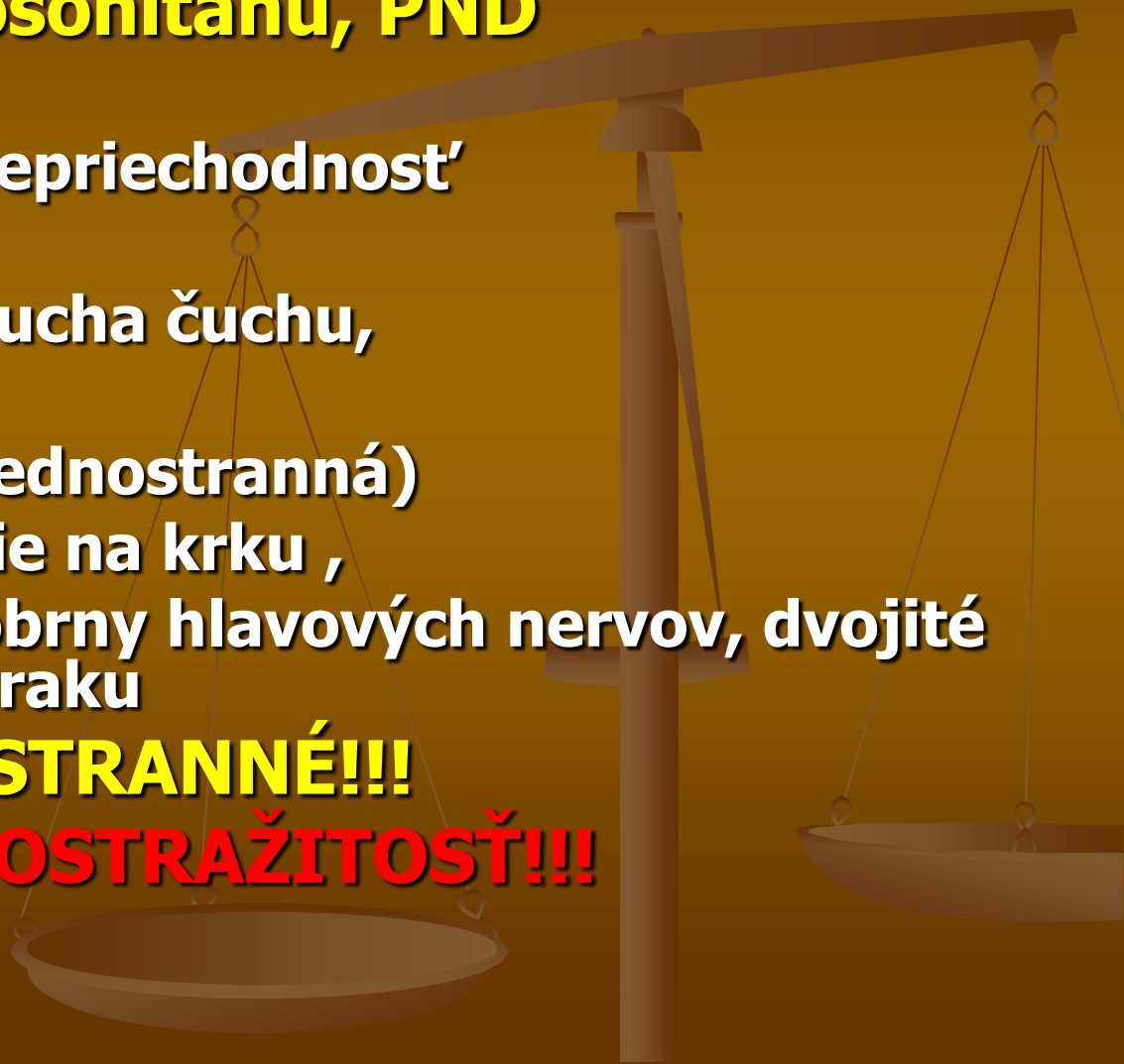
- 1 – oblasť hltanu a hrtanu,
- 2 – oblasť nosohltanu,
- 3 – oblasť dutiny ústnej, dolnej čelusti a podčelústnej žľazy (mimo 6),
- 4 – oblasť štítnej žľazy a ďalší stupeň metastazovania z oblasti 1 až 3,
- 5 – oblasť krčného ezofágu a hypofaryngu,
- 6 – oblasť dolnej pery, ústneho dutiny a brady,
- 7 – orgány hrudníka a brucha (len vľavo),
- **Rtg pľúc!!!**

Nádory hlavy a krku- **DIAGNOSTIKA**

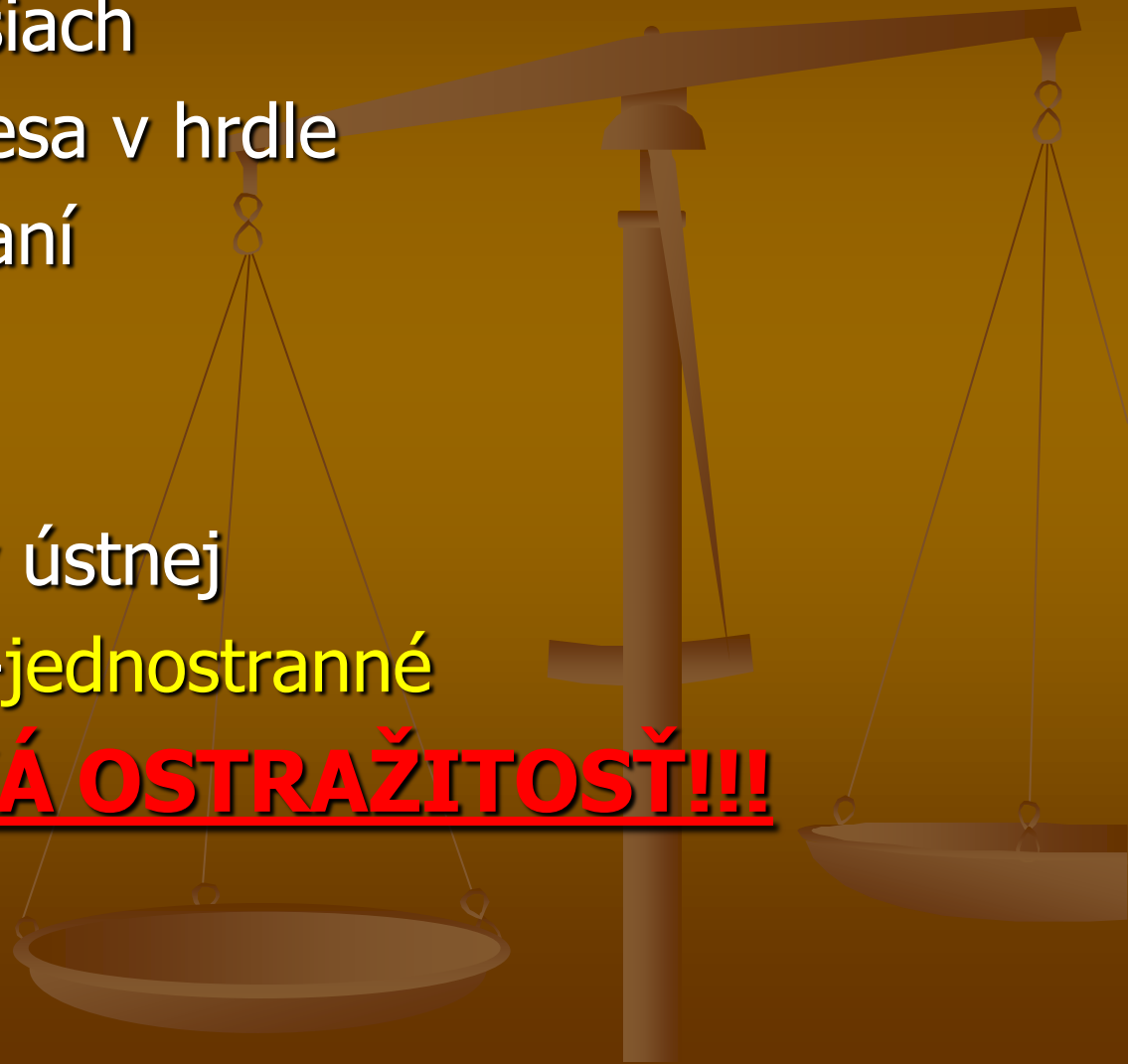
■ **Nádory nosa, nosohltanu, PND**

- rhinolália ,nosná nepriechodnosť
- krvácanie z nosa,
- zápach z nosa, porucha čuchu,
- bolesť hlavy,
- porucha sluchu, /jednostranná)
- bolesti uší, zdurení na krku ,
- zdurení na tvári obrny hlavových nervov, dvojité videnie, zhoršení zraku
- **HLAVNE JEDNOSTRANNÉ!!!**
- **ONKOLOGICKÁ OSTRÁŽITOSŤ!!!**

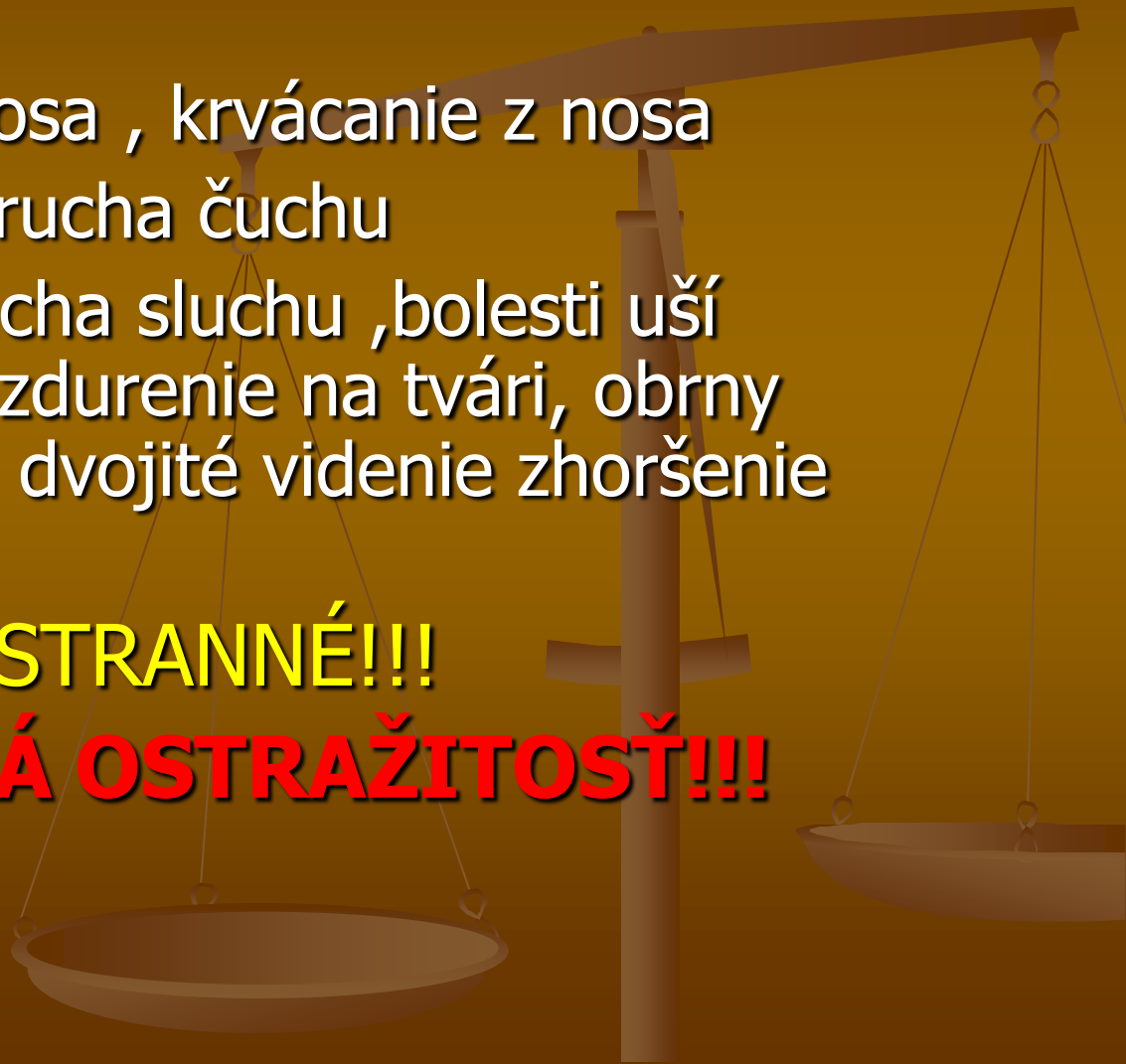
Nádory v oblasti orofaryngu a hypofaryngu- diagnostika

- bolesti v krku a ušiach
- pocit cudzieho telesa v hrdle
- bolestivosť pri hltaní
- ťažkosti pri hltaní
- zápach z úst
- krvácanie z dutiny ústnej
- zdureníe na krku -jednostranné
- **ONKOLOGICKÁ OSTRÁŽITOSŤ!!!**

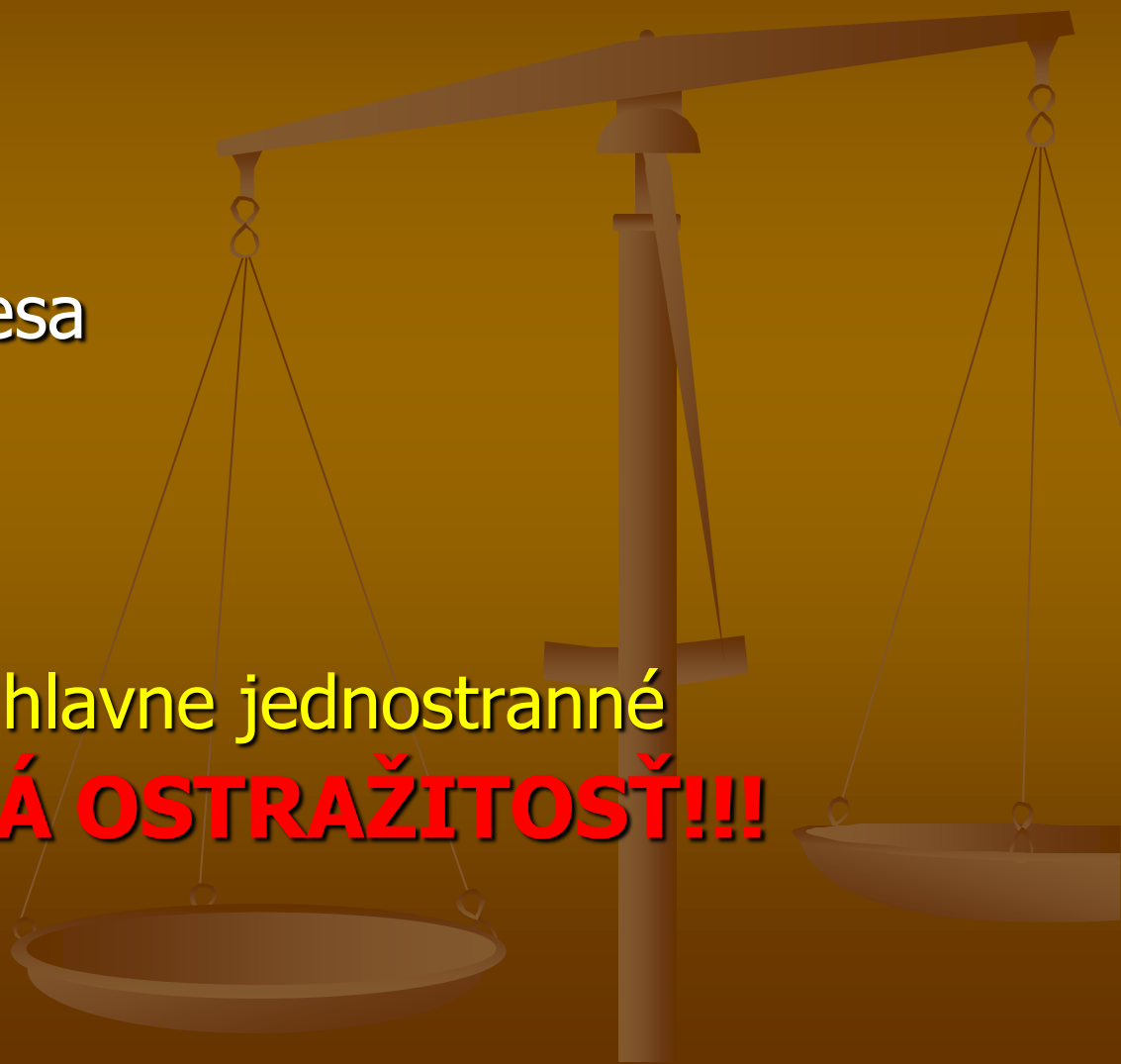
Nádory v oblasti nosa, nosohltanu, PND diagnostika

- Rhinolalia
- Nepriechodnosť nosa , krvácanie z nosa
- zápach z nosa, porucha čuchu
- bolesť hlavy, porucha sluchu ,bolesti uší
zdureníe na krku ,zdureníe na tvári, obrny
hlavových nervov, dvojité videnie zhoršenie
zraku
- **HLAVNE JEDNOSTRANNÉ!!!**
- **ONKOLOGICKÁ OSTRÁŽITOSŤ!!!**

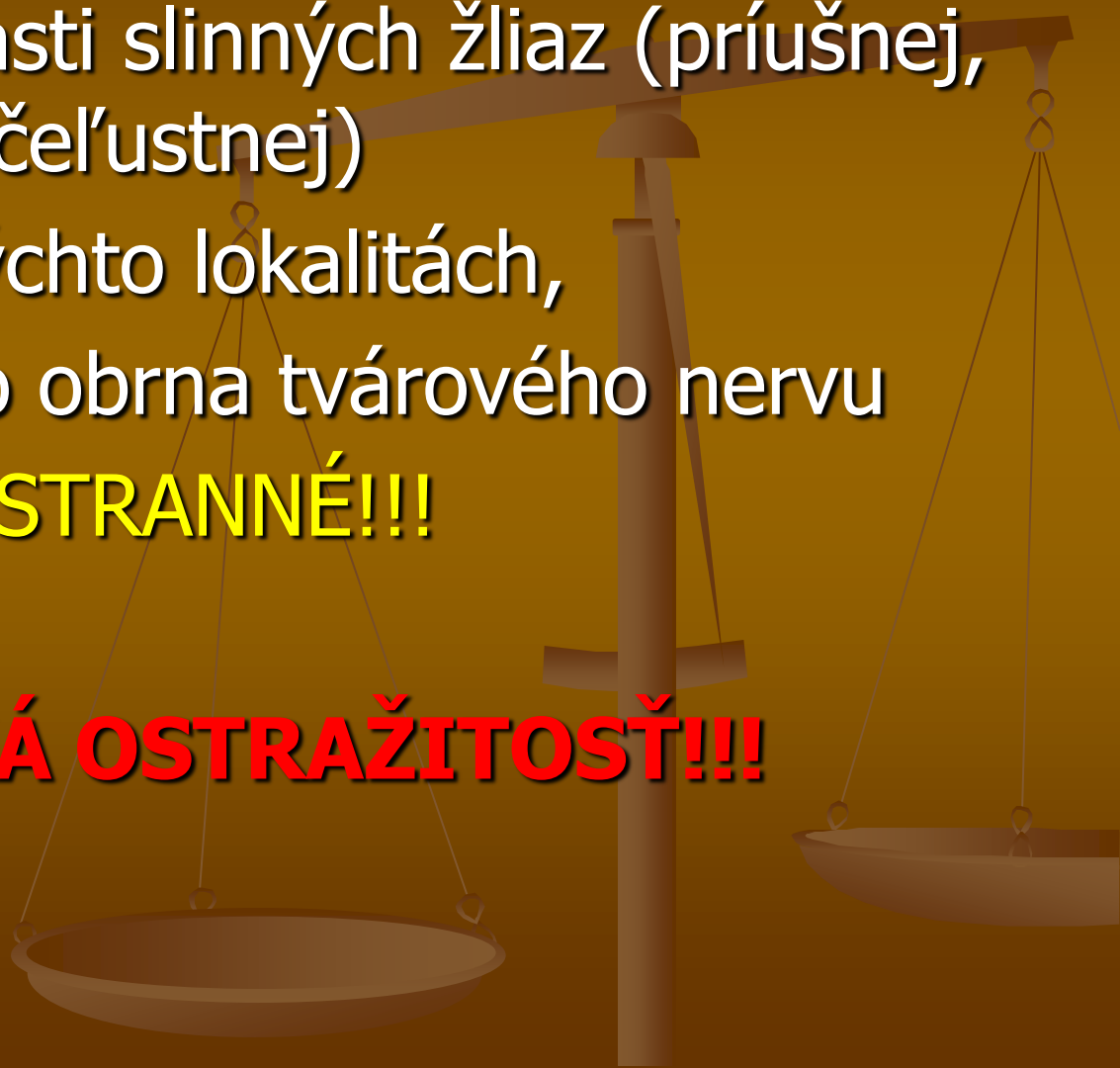
Nádory v oblasti hrtanu- diagnostika

- Nádory hrtanu
- chraptot
- Dušnosť
- pocit cudzieho telesa
- bolesti v hrtane
- hltacie ťažkosti
- váhový úbytok
- zdurení na krku- hlavne jednostranné
- **ONKOLOGICKÁ OSTRÁŽITOSŤ!!!**

Nádory v oblasti slinných žliaz- diagnostika

- Zdureníe v oblasti slinných žliaz (príušnej, podjazykovej a čeľustnej)
- bolestivosť v týchto lokalitách,
- parestézie alebo obrna tvárového nervu
- **HLAVNE JEDNOSTRANNÉ!!!**
- **ONKOLOGICKÁ OSTRÁŽITOSŤ!!!**

Nádory v oblasti vonkajšieho ucha- diagnostika

- pretrvávajúci výtok z ucha ,často s prímесou krvi
- Zhoršenie sluchu, ušný šelest, bolesti ucha, vertigo, obrna tvárového nervu
- Zmeny na koži ušnice a ústia sluchovej trubice
- **Hlavne jednostranné!**
- **ONKOLOGICKÁ OSTRÁŽITOSŤ!!!**

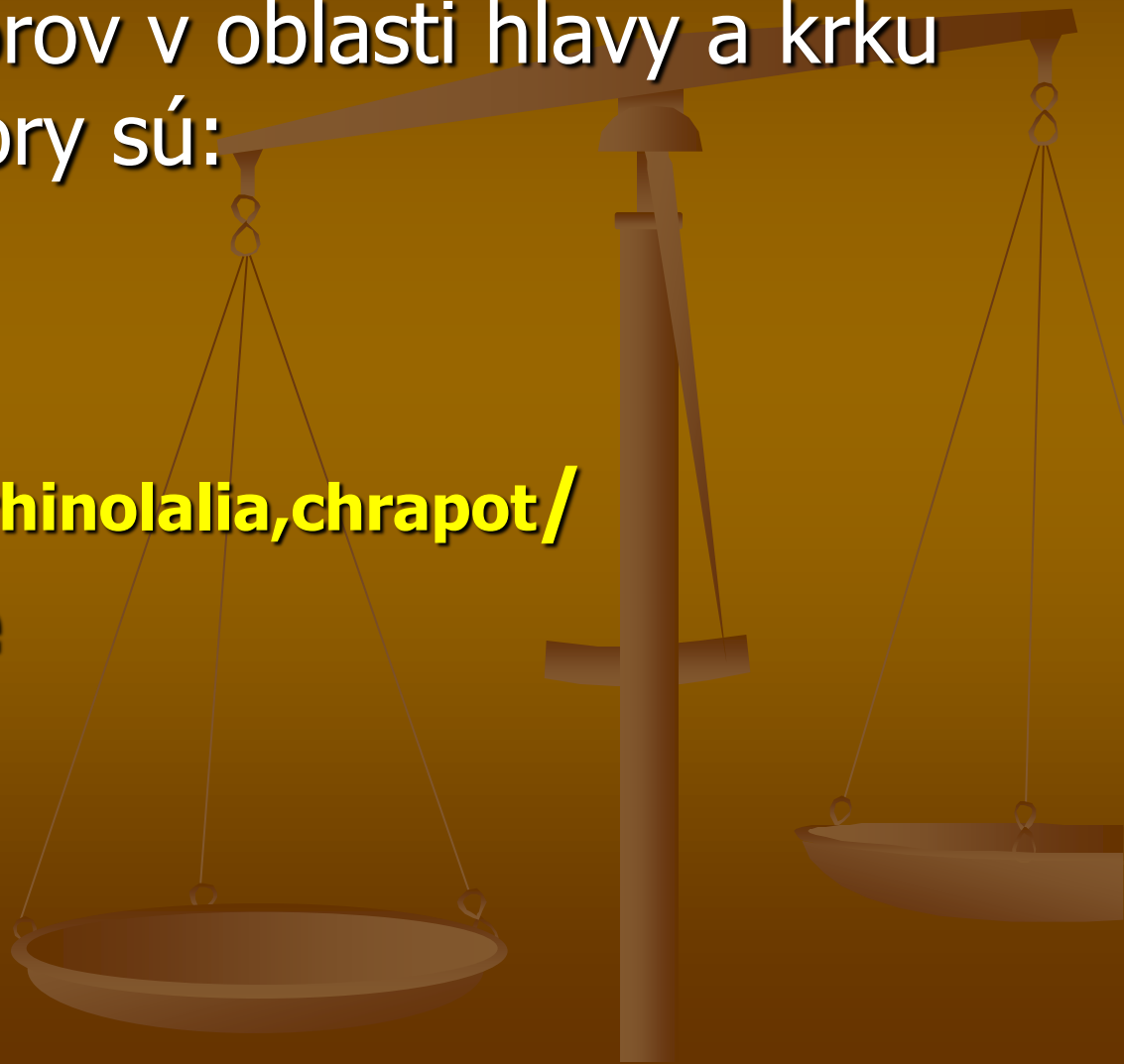
Nádory hlavy a krku

- Pacienti s nádormi v oblasti hlavy a krku si vyžadujú prístup multidisciplinárneho tímu, hlavne otorinolaryngológa , chirurga hlavy a krku, odborníka na žiarenie, klinického onkológa, odborníka na zobrazovaciu diagnostiku a patológa. Niekedy je nutná aj účasť čelústneho chirurga, plastického chirurga, neurochirurga , očného a kožného lekára.

Nádory v oblasti hlavy a krku

- „výhodou“ nádorov v oblasti hlavy a krku je, že tieto nádory sú:

- **1.viditeľné**
- **2.počuteľné/rhinolalia,chraptot/**
- **3.Hmatateľné**

Záver

- Všeobecný lekár pre dospelých prichádza väčšinou ako prvý do styku so svojim pacientom.
- Pri pretrvávajúci uvedených príznakov napriek adekvátnej liečbe je dôležité odoslať pacienta hlavne na ORL odborné vyšetrenie.
- Čas je pri nádorových ochoreniach veľmi silný protihráč proti našim pacientom.

Ďakujem za pozornosť

